

**Волинський національний університет імені Лесі України
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра фізіології людини і тварин**

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ВІКОВА ФІЗІОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ ГІГІЄНИ

підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка

спеціальності: 014 Середня освіта (Інформатика)

освітньо-професійної програми: Середня освіта. Інформатика

Луцьк - 2022

Силабус навчальної дисципліни «**Вікова фізіологія з основами гігієни**»
підготовки *БАКАЛАВРА*, галузі знань *01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА*, спеціальності
014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІНФОРМАТИКА), **освітньо-професійної програми**
СЕРЕДНЯ ОСВІТА. ІНФОРМАТИКА

Розробник: Дмитроца Олена Романівна, кандидат біологічних наук, доцент
кафедри фізіології людини і тварин,

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Світлана ЯЦЮК

Затверджено на засіданні кафедри фізіології людини і тварин
протокол № 1 від 31.08.2022 р.

Завідувач кафедри:

Тетяна КАЧИНСЬКА

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика ОК
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта (Інформатика) Середня освіта. Інформатика Перший (бакалаврський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 1-й
		Семестр 2- ий
		Лекції 16 год.
		Практичні заняття 18 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота 50 год.
		Консультації 6 год.
	Форма контролю: залік	

II. Інформація про викладача

ПІБ

Дмитроца Олена Романівна

Науковий ступінь

Кандидат біологічних наук

Вчене звання

Доцент

Посада

Доцент кафедри фізіології людини і тварин

Комунікація із здобувачами освіти

+38 0502218285 e-mail:

Dmytroca.Olena@vnu.edu.ua

Посилання на електронний курс

https://teams.microsoft.com/l/team/19%3aO3hwrdaB_VrdGmKdel2lL0ult_PQCLpqS1tXIMnxv41%40thead.tacv2/conversations?groupId=eded114c-311a-4d3c-8d78-d55796457627&tenantId=79cf2153-dcef-4e36-ab8c-89480b2366aa

Лаборант який забезпечує проведення практичних робіт та відпрацювань

Малиновська Інна Миколаївна

Розклад занять

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація курсу. Силабус освітнього компонента «Вікова фізіологія з основами гігієни» складений відповідно до навчального плану підготовки *БАКАЛАВРА*, галузі знань *01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА*, спеціальності *014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІНФОРМАТИКА)*, освітньо-професійної програми *СЕРЕДНЯ ОСВІТА. ІНФОРМАТИКА*.

Предмет вивчення: особливості життєдіяльності організму у різні періоди онтогенезу, функції органів, систем органів та організму загалом у міру його росту та розвитку, особиста гігієна та збереження здоров'я школярів, підтримання їх високої працездатності та профілактики захворювань.

2. Пререквізити. Курс базується на знаннях, навичках й уміннях, котрі засвоєнні під час опрацювання шкільних курсів з біології та основ екології, освітніх компонент «Основи психології», «Вступ до фаху».

Постреквізити. Знання, навички й уміння, котрі отримує здобувач освіти у ході засвоєння курсу «Вікова фізіологія з основами гігієни» стануть необхідною основою для вивчення таких навчальних дисциплін, як: «Вікова, педагогічна та соціальна психологія», «Сучасні педагогічні технології», «Методика виховної роботи», «Методика навчання інформатики», успішного проходження практик: «Психолого-педагогічна практика», «Навчальна практика з розробки електронних дидактичних ресурсів з інформатики», «Виробнича практика (застосування інформаційних технологій в освіті)», «Педагогічна практика».

3. Мета і завдання. Метою освітнього компонента «Вікова фізіологія з основами гігієни» є професійна підготовка майбутніх педагогів, які повинні отримати ґрунтовні знання про ріст і розвиток людського організму, його специфіку у кожному віковому періоді, а також про гігієнічні вимоги і нормативи, необхідні у роботі вчителя для організації навчально-виховної роботи в школі та збереження здоров'я дітей, забезпечення гармонійного розвитку їх фізичних і розумових здібностей

Завдання курсу: розглянути особливості життєдіяльності організму в різні періоди онтогенезу, зокрема особливості функціонування кожної системи органів дитини; обґрунтувати гігієнічні вимоги і нормативи, необхідні у роботі вчителя з метою створення оптимальних умов навчання; науково обґрунтувати гігієнічні заходи для збереження індивідуального здоров'я школярів; прищепити гігієнічні навички школярям.

Процес вивчення ОК спрямований на формування елементів наступних загальних (ЗК) та спеціальних (СК) *компетентностей*:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 9. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня

Спеціальні компетентності

СК 7. Здатність проводити навчальні та позакласні заняття з інформатики (за різними навчальними програмами), застосовувати системний підхід до вирішення навчально-викладацьких та психолого-педагогічних проблем у загальноосвітніх навчальних закладах.

СК 8. Здатність створювати та керувати освітніми інформаційними проєктами і оцінювати їх результати, проєктувати навчальний процес учнів.

СК 10. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

СК 13. Здатність забезпечити охорону життя і здоров'я учнів (у тому числі з особливими потребами), їхньої рухової активності в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

Опанування змісту освітнього компонента дозволяє отримати наступні результати навчання:

ПР 5. Використовувати особливості диференційованого навчання, організацію освітнього процесу з урахуванням особливих потреб учнів, базових категорій та понять спеціальності.

ПР 6. Розробляти психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, уміти виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.

ПР 7. Застосовувати сучасні методики та методи вивчення фахових дисциплін із використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у середній школі із дотриманням правил і рекомендацій щодо здоров'язбереження школярів відповідно до чинного законодавства.

ПР 9. Управляти комплексними діями або проєктами, усвідомлювати відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах, застосовувати правила техніки безпеки відповідно до предметної спеціалізації ІКТ.

ПР 25. Підбирати програмно-апаратні засоби, програмні технології та сучасні інформаційні системи для улаштування комп'ютерного класу, дотримуючись вимог до освітлення, мікроклімату, електро та пожежної безпеки на основі знань принципів побудови інформаційних систем та організації захисту інформації.

IV. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Пр.	Самос. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Фактори та основні закономірності росту та розвитку організму						
Тема 1. Вступ. Значення вікової фізіології та шкільної гігієни. Організм як саморегульована система	4,5	2	-	2	0,5	
Тема 2. Загальні закономірності росту і розвитку дітей і підлітків	6,5	2	2	2	0,5	Т, УО, ВПР / 7,5
Тема 3. Морфофункціональні та вікові особливості опорно-рухового апарату людини. Профілактика захворювань ОРА	6,5	2	2	2	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Рефлексивний щоденник до змістового модуля 1						1
Підсумкова контрольна робота 1						7
Разом за змістовим модулем 1	17,5	6	4	6	1,5	23
Змістовий модуль 2. Розвиток нервової системи та органів чуття. Вища нервова діяльність дітей та підлітків						
Тема 4. Вікові особливості нервової системи	6	1	-	4	1	

Тема 5. Онтогенез сенсорних систем. Профілактика захворювань зорового та слухового аналізаторів	7,5	1	2	4	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Тема 6. Фізіологія вищої нервової діяльності дітей та підлітків	8,5	2	2	4	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Рефлексивний щоденник до змістового модуля 2						1
Підсумкова контрольна робота 2						7
Разом за змістовим модулем 2	22	4	4	12	2	23
Змістовий модуль 3. Вікові особливості функціональних систем людини і гігієнічні вимоги, які забезпечують їх нормальний розвиток						
Тема 7. Фізіологічні особливості вегетативних функцій, їх вікові зміни.	12,5	2	4	6	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5*2=15
Тема 8. Вікові особливості ендокринної системи	7,5	1	-	6	0,5	
Тема 9. Поняття про здоров'я. Чинники, що визначають здоров'я людини	9,5	1	2	6	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Рефлексивний щоденник до змістового модуля 3						1
Підсумкова контрольна робота 3						7
Разом за змістовим модулем 3	29,5	4	6	18	1,5	30,5
Змістовий модуль 4. Гігієна навчально-виховного процесу						
Тема 10. Значення гігієни для здоров'я людини. Основи особистої гігієни	5	1	-	4	-	
Тема 11. Виробничий мікроклімат	7	-	2	4	1	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Тема 12. Гігієна навчально-виховного процесу. Гігієна праці та відпочинку. Гігієнічні вимоги до закладів дошкільної та загальної середньої освіти (в т.ч. із спеціальною та інклюзивною формою навчання, навчально-реабілітаційні та інклюзивно-ресурсні центри).	9	1	2	6	-	Т, УО, ВПР, К-3 / 8
Рефлексивний щоденник до змістового модуля 4						1
Підсумкова контрольна робота 4						7
Разом за змістовим модулем 4	21	2	4	14	1	23,5
Усього годин	90	16	18	50	6	100

Форми контролю*: Т – тести; УО – усне опитування; ВПР – виконання практичного завдання; К-3 – кейс-задача; ПКР – підсумкова контрольна робота, РЩ- рефлексивний щоденник

Теми практичних робіт

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методика оцінки фізичного розвитку як показника здоров'я	2
2	Вікові особливості опорно-рухового апарату. Руховий режим школяра та його фізіолого-гігієнічне обґрунтування	2
3	Вікові особливості сенсорних систем . Гігієна зору школярів.	2
4	Вища нервова діяльність та її вікові особливості	2
5	Визначення функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем	2
6	Основи раціонального харчування осіб різних вікових груп складання добового раціону	2
7	Методи оцінки стану здоров'я дітей і підлітків Основи особистої гігієни.	2
9	Мікроклімат навчального приміщення	2
10	Гігієнічна оцінка навчально-виховного процесу (в т. ч. дистанційного формату). Вимоги до спеціалізованих кабінетів ЗЗСО. Санітарно-гігієнічні норми і правила роботи за комп'ютером.	2
Разом		18

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИКОНАННЯ

Підготувати відповіді на такі питання, як:

1. Роль спадковості і середовища у розвитку деяких фізичних і психічних ознак дітей та підлітків. Основні спадкові патології організму.
2. Вікові особливості процесів адаптації організму дітей та підлітків до дії факторів навколишнього середовища.
3. Фізіологія трудових процесів і фізичних вправ.
4. Критерії оцінки шкільної зрілості.
5. Підтримання здорового стану хребта і нормальної постави тіла.
6. Анатомічні деформації стопи.
7. Характеристика причин і ознак травматичних ушкоджень (закритих і відкритих переломів кісток, закритих і відкритих травмах голови, хребта, грудної клітки, живота, тазу, вивихів суглобів, забоїв). Самодопомога і взаємодопомога.
8. Психічне здоров'я дітей та підлітків; фактори, які на нього впливають.
9. Функціональне дозрівання кори і підкіркових структур мозку в різні вікові періоди за даними електрофізіологічних досліджень.
10. Набуті та вроджені вади сенсорних систем та їх профілактика.
11. Особливості розумової працездатності.
12. Розумова і фізична працездатність дитини.
13. Втома, її фізіологічна сутність та діагностика.
14. Перевтома як патологічний стан.
15. Системні неврози дітей шкільного віку. Роль учителя в їх попередженні.
16. Основні поняття системи крові.

17. Причини серцево-судинних захворювань. Гігієна серцево-судинної системи. Значення фізичної культури і спорту для нормального розвитку і підвищення витримки серця
18. Механізм вдиху та видиху.
19. Особливості дихання при зміні атмосферного тиску. Поняття про гіпоксію.
20. порушення харчування. Харчування дітей та підлітків.
21. Захворювання шлунково-кишкового тракту у школярів та їх профілактика.
22. Статевий розвиток дітей та підлітків.
23. Вікові особливості ендокринної регуляції в організмі.
24. Сутність довголіття. Соціальні аспекти здоров'я. Антропогенні зміни в природному середовищі та їх вплив на здоров'я.
25. Електромагнітні поля у виробничому середовищі. Ультрафіолетове та видиме випромінювання. Лазерне випромінювання. Виробничий пил. Ультразвук, інфразвук як виробничі фактори. Гігієнічні основи виробничої вентиляції. Біологічні чинники зовнішнього середовища та профілактика інфекційних захворювань.
26. Харчові отруєння бактеріального і не бактеріального походження. Профілактика захворювань.
27. Види кровотеч, їх причини, ознаки. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика кровотеч у дітей і підлітків. Роль вчителя в організації надання першої допомоги
28. Розвиток психічний властивостей особистості у трудовій діяльності. Гігієна праці жінок та підлітків. Гігієна праці осіб старшого віку та інвалідів. Особливості вивчення здоров'я працівників. Засоби індивідуального захисту від шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища.
29. Вища нервова діяльність у ранньому і дошкільному періодах розвитку
30. Обґрунтувати фізичне здоров'я, його сутність та сучасні підходи до його кількісної діагностики.
31. Екологія людини, як комплексна наука про взаємодію людини з навколишнім середовищем.
32. Основні фактори зовнішнього середовища, які різко впливають на стан здоров'я людини. Профілактичні заходи, які зменшують ефект негативних факторів довкілля.
33. Основні причини та ознаки отруєнь хімічними речовинами, отрутохімікатами, лікарськими препаратами, грибами, отруйними рослинами і ягодами.
34. Дії вчителя при цих станах, профілактика гострих отруєнь у дітей і учнів. Техніка безпеки в шкільних лабораторіях з хімії та фізики.
35. Медико-біологічні, психологічні та соціально-побутові причини шкідливих звичок. Вплив алкоголю на організм людини. Алкоголізм. Заходи профілактики і принципи лікування алкоголізму.
36. Вплив та механізм дії нікотину на організм людини. Профілактика паління. Наркоманія та токсикоманія: їх види, ознаки і наслідки. Заходи профілактики і принципи лікування наркоманії і токсикоманії. Методичні аспекти профілактики і раннього виявлення шкідливих звичок у дітей.
37. Характеристика екологічного стану в Україні.
38. Надання долікарської допомоги при травмах, отруєннях, ураженнях електричним струмом та інших невідкладних станах людини.
39. Документація освітнього процесу зі збереження здоров'я школярів.
40. Вплив дистанційного навчання на здоров'я учасників освітнього процесу.

VI. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової

обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Вивчення освітнього компонента передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та практичних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти не повинні спізнюватися на заняття. Усі здобувачі освіти перед початком практичних робіт (на першій парі) проходять інструктаж з техніки безпеки. Перед початком заняття здобувачі освіти повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо). За активність на лекціях можна отримати додаткові бонусні бали (1 бал за лекційне заняття, таким чином можна отримати 8 балів).

Здобувачі освіти повинні здійснювати попередню підготовку до практичних занять згідно з переліком рекомендованих джерел. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note) для проходження тестування та роботу з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки».

Здобувач має отримати оцінку на кожному практичному занятті (тривалість заняття – 2 академічні години (1 пара)). У разі пропуску практичного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання практичних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі.

Відвідування занять здобувачами освіти є обов'язковим та дає можливість отримати задекларовані ОПП Середня освіта. Інформатика загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

Форма підсумкового контролю – залік. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач освіти за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 100 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач освіти за поточну навчальну діяльність для зарахування ОК становить 60 балів. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок під час вивчення курсу впродовж семестру.

Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 60 бали, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин (за попереднім погодженням з викладачем), відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки».

Рекомендовані платформи для проходження навчання у неформальній освіті:

Центр Громадського здоров'я МОЗ України <https://portal.phc.org.ua/en/>
Prometheus + <https://prometheus.org.ua/>

Всеосвіта <https://vseosvita.ua/webinar>

UNICEF Ukraine <https://www.unicef.org/ukraine/>

У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про дистанційне навчання» та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачу необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально); не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць та ін. необхідно вказувати посилання на першоджерело.

На практичних заняттях під час усного опитування, під час написання підсумкової контрольної роботи та під час підсумкового оцінювання здобувачам освіти дозволяється користуватися методичними рекомендаціями, санітарним регламентом тощо. Списування під час поточного контролю, підсумкових контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використання мобільних девайсів). Використання гаджетів та персональних комп'ютерів передбачено під час дистанційного навчання та проходження online тестування.

Викладач і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

VII. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

у випадку ліквідації академічної заборгованості

1. Предмет вікової фізіології, зв'язок з іншими біологічними дисциплінами.
2. Поняття про шкільну гігієну та основи медичних знань. Методи вивчення вікової фізіології.
3. Значення вікової фізіології для педагогіки, психології.
4. Історичний нарис розвитку зв'язку фізіології з проблемами навчання і виховання дітей та підлітків.
5. Організм людини – єдине ціле. Організм як саморегульована система.
6. Поняття росту і розвитку. Гетерохронність та гармонійність розвитку.
7. Принцип системогенезу та випереджаючого розвитку органів та функціональних систем у дітей та підлітків.
8. Біологічна особливість репродукції людини.
9. Вікова періодизація. Поняття про онтогенез. Найхарактерніші риси різних періодів розвитку людини.
10. Тривалість життя людини.
11. Старіння організму.
12. Критичні періоди онтогенезу.
13. Фізичний та психічний розвиток дітей та підлітків.
14. Реактивність та резистентність організму дітей та підлітків.
15. Акселерація та ретардація розвитку.
16. Вікові особливості процесів адаптації організму дітей та підлітків до дії факторів навколишнього середовища.

17. Шкільна зрілість.
18. Роль руху у фізичному і психічному розвитку дітей.
19. Вікові особливості росту кісток.
20. Вікові і функціональні зміни з'єднань кісток.
21. Вікові особливості хребта.
22. Вікові особливості грудної клітки.
23. Вікові і статеві особливості черепа.
24. Розвиток і вікові особливості скелету кінцівок.
25. Розвиток і вікові особливості м'язів.
26. Розвиток трудової активності і координація рухів.
27. Вікові зміни рухової діяльності та координації рухів.
28. Фізіологія трудових процесів і фізичних вправ.
29. Підтримання здорового стану хребта і нормальної постави тіла.
30. Основні етапи розвитку нервової системи.
31. Онтогенез і анатомо-фізіологічні особливості найважливіших відділів центральної нервової системи.
32. Вікові особливості умовно-рефлекторної діяльності.
33. Координація нервових процесів у дітей та підлітків та її вдосконалення у процесі онтогенезу.
34. Закономірності розвитку психіки і мозку.
35. Функціональне дозрівання кори і підкіркових структур мозку в різні вікові періоди за даними електрофізіологічних досліджень.
36. Роль сенсорної інформації у розвитку дітей та підлітків.
37. Вікові особливості зорового аналізатора.
38. Вікові особливості слухового аналізатора.
39. Вікові особливості смакового аналізатора.
40. Вікові особливості нюхового аналізатора.
41. Вікові особливості вестибулярного аналізатору.
42. Вікові особливості сомато-сенсорної системи.
43. Набуті та вроджені вади сенсорних систем та їх профілактика.
44. Специфічні особливості вищої нервової діяльності людини.
45. Вікові особливості вироблення умовних рефлексів.
46. Зовнішнє гальмування в корі у дітей. Внутрішнє гальмування у дітей.
47. Динамічний стереотип як фізіологічна основа режиму дня.
48. Формування другої сигнальної системи діяльності і розвиток спільної діяльності сигнальних систем в онтогенезі.
49. Фізіологічні механізми емоцій.
50. Розвиток емоцій в постнатальному онтогенезі.
51. Фізіологічні основи мови. Розвиток свідомості.
52. Формування поведінки в онтогенезі.
53. Розвиток механізмів уваги.
54. Розвиток механізмів пам'яті в онтогенезі.
55. Особливості розумової працездатності.
56. Розумова і фізична працездатність дитини.
57. Втома, її фізіологічна сутність та діагностика.
58. Перевтома як патологічний стан.
59. Вікові особливості циклу «сон-неспання».

60. Характеристика основних вікових етапів розвитку вищої нервової діяльності.
61. Характеристика ВНД дітей та підлітків.
62. Поняття про патологічні зміни вищої нервової діяльності у дітей.
63. Зміни вищої нервової діяльності при дії фармакологічних препаратів і хімічних речовин.
64. Морфофізіологічні особливості системи крові.
65. Морфофізіологічні особливості системи кровообігу.
66. Морфологічні зміни серцево-судинної системи на ранніх етапах онтогенезу.
67. Анатомо-фізіологічні особливості органів дихання в онтогенезі.
68. Механізм першого вдиху новонародженого.
69. Вікові особливості системи травлення.
70. Вікові особливості обміну речовин та енергії.
71. Особливості організації харчування дітей.
72. Вікові особливості терморегуляції.
73. Вікові особливості органів виділення.
74. Розвиток ендокринних залоз.
75. Фізіологічне значення залоз внутрішньої секреції та їх розвиток у процесі онтогенезу.
76. Вікові особливості гіпофізу, щитоподібних залоз.
77. Вікові особливості паращитовидних залоз та наднирників.
78. Вікові особливості епіфізу та статевих залоз.
79. Вікові особливості нейрогуморальної регуляції.
80. Роль процесів регуляції у пристосуванні організму у різні вікові періоди.
81. Основні спадкові патології організму. Фізичний та психічний розвиток дітей та підлітків.
82. Здоров'я людини як найвища соціальна цінність.
83. Підтримка здорового стану хребта і нормальної постави тіла. Гігієна фізичного виховання і трудового навчання. Рухова активність і здоров'я людини.
84. Порушення стану нервової системи та їхня профілактика.
85. Вплив стресу на здоров'я людини. Основи психічного та фізичного здоров'я. Біоритми і режим дня.
86. Працездатність учнів різних вікових груп та її зміна у процесі навчальної діяльності.
87. Організація навчально-виховного процесу у школі (в т.ч. дистанційного формату).
88. Санітарно-гігієнічні вимоги до кабінетів інформатики та фізики.
89. Методи лікарсько-педагогічного контролю за фізичним розвитком учнів школи.
90. Гігієнічні вимоги до проектування та устаткування приміщень і територій навчальних закладів.
91. Санітарно-гігієнічні норми і правила роботи за комп'ютером.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з формою контролю – залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Коцан І.Я., Швайко С.Є., Дмитроца О.Р. Вікова фізіологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 376 с.
2. Дмитроца О.Р., Коржик О.В., Білецька О.А. Вікова фізіологія з основами гігієни: навч. посіб. для самостійної роботи студентів. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 1 електрон. опт. диск (CDROM). Об'єм даних 1,88 Мб.
3. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко та ін. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
4. Будзин В., Гузій О. Основи медичних знань : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2018. 148 с.
5. Використання рангової шкали важкості навчальних предметів для гігієнічної оцінки розкладів уроків в 5-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів [http://www.health.gov.ua/www.nsf/16a436f1b0cca21ec22571b300253d46/395c983256d59ed5c225828400319b27/\\$file/inf_lyst_187-2015.pdf](http://www.health.gov.ua/www.nsf/16a436f1b0cca21ec22571b300253d46/395c983256d59ed5c225828400319b27/$file/inf_lyst_187-2015.pdf)
6. Гігієна дітей та підлітків: посібник для студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації / за ред. М.М. Надворного. Одеса: Прес-кур'єр, 2014. 263 с.
7. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально-методичний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.
8. Бібік Н. М. Нова українська школа : poradnik для вчителя. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017.
9. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти <https://eo.gov.ua/2020/12/15/novyy-sanitarnyy-rehlament-dlia-shkil-shchozminylosia/>
10. Санітарний регламент для шкіл: на що директору звернути увагу. <https://oplatforma.com.ua/article/2920-santarniy-reglament-dlya-shkl>
11. Толочик І.Л., Кучерук Є.Ф. Вікова фізіологія і валеологія: навчальний посібник для студентів природничих спеціальних вищих навчальних закладів. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 140 с.
12. Тривалість навчального заняття під час дистанційного формату лишається незмінною – роз'яснення МОН <https://mon.gov.ua/ua/news/trivalist-navchalnogo-zanyattya-pid-chas-distancijnogo-formatu-lishayetsya-nezminnoyu-roz'yasnennya-mon>
13. Полушкін П.М. Електронний посібник до вивчення курсу «Шкільна гігієна та особливості гігієнічного виховання дітей і підлітків в спеціалізованих закладах».